

ACC. N:R **M. 10637**: 1-12.

Landskap: *Blekinge* Upptecknat av: *Ida Mattsson*
Härad: *Medelstads* Adress: *Gunnatorps, Tving*
Socken: *Tving* Berättat av:
Uppteckningsår: *1948* Född år *1891* i *Tving*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

H. abnt. av. s. 1-12.

Lm 57.

Skriv endast på denna sida!

554

N/22/212 d

ACC. N:R

M. 10637: 1.

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: T. da Mattsson

Härad: medelsta

Adress: Gunnarby Ving

Socken: Ving

Berättat av:

Uppteckningsår: 1948

Född år 1891 i Ving

Ving, 1948
S. 7.

Halmtak

Här i Blekinge hade -di halmtak
 vara på ladugårdar och uthus.
 Alltså fästen till ladugården lades
 stolpar sattes upp och väggarna
 temrades. Så lades takstolen span-
 ten restes och vid var spant fäst-
 ads ett handband. Så spikades slantar
 på spanten med en alns mellanrum.
 på längden av ladugården till
 slantarna skulle vara gran. Till
 halmtak skulle vara strick (grav)
 roghalm eller vass eller sävjer vass
 och sävjer skulle skördas på.

sommaren torkas och bindas i buntar.
Rogen skulle tröskas med slagan
bestod av två delar hängel och drum-
pel drumplen var en rätt grov klump
nylad ättakanti för såden skulle
gå ut bättre när de tröskade hängelen
var smalare den skulle de hålla i
när de tröskade. I den ene ännen av
hängelen och drumplen var knappa
joda och så va de ihop bundna
med en hela helan var i antingen
de torkade i askinn eller råläder.
Slagan skulle va jode av aventbak
för hon skulle va stärke. I de
tröskads rogen och halmen joder
sepp det vill säga alle den pine
halmen ristads där så lä va bara
de grova sträen kvar så bunkads

kalmen i stora bunka. Då märkte va
uppjorde kalm till tak-annars-dugde
-då inte. Benvarsen-dels slädde di mä
lia och lils skar med ristbit. I ä
skaffades takrafta till o binda kalmen
mä. Då skulle va raka fina rafta
inte för grova alla slags trä-användes
men hasselraften var den bästa. I ä
-anskaffads väjar då skulle va långa
fina björkeväjar väjorna kvistads så
då blev bara toppgrenarna kvar
så smodder di och lader i vatten för
di inte skulle torka. När baktäckn-
ingen skulle börja så byggdes stäl-
ning i stolparna på Ladugården var
kol borrhade avredda till när di
skulle bygga ställning alltså några
stänger av starkt trä antingen

avenbok eller ek anskaffades stängerna
värrads i den ene ännen och slogs in
i holet på stolpen så jädes såca
utav stänger i den ene ännen på
stängerna högs några hak så lades
stängerna i korr och starka rep bands
om. Så placerades en såca under var
stäng som var inslagen i stolparna
så lades några plankor på stängerna
och stälningen var färdig. Så börjades
täckningen då måste vara två
en till o täcka och en till o kantlänga
Halmbunkarna och de andra matri-
alet bars upp på stälningen på en
stege. Så börjades täckningen från
vänster åt höger. Halmen lades på
till di fick inskade tjocklek på
takat ett riktigt halmbak skulle

Voss.

va 12 tum tjockt så påtrattes till
hela bleket var lakt så tog di en
takraft och lade på bleket och
band fast med takväjor väjorna
stacks ner i kalmen och smaddes
om takläkten så stacks väjan
upp igen och så slags ett halvlag
och så stacks starämen ner i taket
Så börjades nästa blek för varje
blek som lades togs en takraft
kalmen skulle jämnas ut väl så då
inte blev några kak eller trappor
och så påtrattes till di kumm upp
till ryggyären och så täcktes nästa
sida och så återstod ryggingen.
När di inte räckte ifrån stälningen
o täcka så hade di en takstång
o stä på den bandes fast i ryggy-

-ären med starka rep eller kättingar
-den flätades alltefter som de täckte.
När de täckte i en vinkelbyggnad så
fick de lägga bleken mot varandra
i riktning så de bildade en ränn
för vattnet o rinna i. Ryggningen på
taket lades med löskalm som hölls
fast med takkräkor kräkorna jades
-av eke de högg till ekerkiar och
borrade hol i i varje skia skulle
vara fyra hol skian var en alm
lång i varje hol skulle tillhöggna
enepinna stas i så spikades två
skior ihop i den ena ämmen på
så sätt att de kunde placera dom
på ryggsäsen en skia på var sida
-om ryggingen och kräkan var
färdig. När de hade färdigryggat

taket så låg på kräkene en meter
imellan var kräka. Så högg de långa
granstänger och placerade på pinnarna
i kräkan på längden av taket fyra
stycken de skulle hålla ryggingen
så man inte blåste bort. Så skulle
taket klippas med en lång sax avsedd
endast för tackklippning. Så var en
gammal smed kallad smed-Pälle han
bodde i Buan i Ting men han är
död för många årtionden sedan ¹⁹⁰¹ han
jorde sådana saxar. Taket klipptes
uppifrån och nedåt så räfsades det
med en vanlig höräpsa. Takskäggen
kallades kopsen ingan den blev
jordlingskald. Till kopsen användes
en tackbräda tackbrädan var jode
-av en meter lång bräda och en

åtta tio tum bred brädan var refflad
på längden och så var ett handtag
ditspikat. Först klyfts tackskägget
sedan bankads då med tackbrädan
så kopsen blev jämn och fin.
Sedan slögs vinnskiorna upp på
gavlarna di sågades i vinkel i
den ännen som skulle va upp - de
skulle va 8 tum breda så slögs
di fast den snede ännen upp i
nocken och den andre ner vid
kopsen och så slögs den andra
brädan upp vid den andra sidan
med den snede ännen mot den förste
så lades en bräda vid var sida
upp på taket och spikades fast
i vinnskiorna. Di bräderna skulle
hindra så inte kalmen på taket

skap 8

bläste - av. Ett sådant kalmtak
varade i minst 50-år. Den utbyggnad
som finns på sidan av Ladugårdstak
ner vid kofren och som är försedd
med dörrar kallas för slenraglugg
där sänder kött upp. En stegle så
lång så man räcker upp till rygg-
åren användes alltid vid tätätning
stegen variera i längd och bredd
allt efter som Ladugården är hög
till. En stegle är gjord av två
sågade slantar av gran med itorr-
ade pinnar en halv - en mällan var
pinne. När då blev ett dropp på
ett kalmtak så gick de laga då
på byggherpråk kallat tjärka taket
de gick riva av ett så stort kal
så de kom till en takraft och

så fick de ta en halmtjark och lägga
på och så binda fast med pakvidjor
i rafter. Vass och särtak lades
likadant som kalm. Forretak lades
endast på stugor och då skulle de
vara näver i under och så planterades
taklök på taket dels som prydnad
och dels för att inte torven skulle
glida när taklaken började rösa
så röste allihop torvene ihop på
taket. Halmtak var givetvis mycket
eldfarliga särskilt på sommaren
för den skull så hade de gnist-
släckare i skorstenen en böjd
bläckplåt över skorstenen. De
skadligheter som inkräktade på
kalmtakets livslängd så väl som
på andra tak var den s. k. tidens

hand ränga rölsten och bläst invärkade
med tiden på taket o prätle upp - då.
Halmtak ansåg man för o va bättre
än spåntak dils därför att podret
inte korkade så lätt under ett halm-
tak och dils därför att halmtaget
varade längre än ett spåntak.
Halmtaken är de äldsta kända taken
på badugårda sedan kom spåntaken
för så där en 50-år sedan och nu
på 1900-talet har ju olika slags
takbeläggningar kommit i bruk såsom
tegel Eternit o d. Kimerer finns här
inga halmtak av den anledningen
att någon takkalm inte finns o
uppbunga takkalmen skulle ju som
bekant slagtröskas och nu finns
-då ingen som gör lä nu har.

di ju sina tröskvärk och ängtröskor.

För kunde de få takhalm för 2 öre kg och om där fönas någon nu så fångö di ge minst 10-å 15 öre för en 50-å 60-år sedan fick inte en taktäkare mer än 1 krona om dagen men sedan höjdes ju daglönen undan för undan alltefter som ären gick så nu på senare tiden var den uppe i 5 kr.

En dödsolycka i samband med taktäkning inträffade på komungården i mästa i Fving en kar

Petter Akesson i präst Paddryd i Fving täckte taket. Han stod upprätt på ryggsäsen så gick gårdens pigga nedanför på gården han så mågred skämtsamt ord till henne tog så överbranssen och föll och bröt nacken där hände för 15 år sedan